

Αγαπητοί αναγνώστες,

Αγαπητές αναγνώστριες του περιοδικού

Με το παρόν τεύχος συμπληρώνουμε 30 τεύχη κυκλοφορίας! Με την ελπίδα πάντα ότι προσφέρουμε στον τομέα της έρευνας της παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας και δίνουμε βήμα διαλόγου και έκφρασης στους ερευνητές και κάθε ενδιαφερόμενο, συνεχίζουμε αντλώντας δύναμη από τη δική σας ανταπόκριση και αναγνώριση της προσφοράς μας. Θερμές ευχαριστίες σε όλους και όλες. Καλή μας συνέχεια!

Το περιοδικό για μια ακόμη φορά επανέρχεται στη διδακτική της λογοτεχνίας¹, καθώς αποτελεί ένα διαρκές ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι προτάσεις που παρουσιάζονται μέσα από τα άρθρα του τεύχους για υιοθέτηση ποικίλων θεωριών και τρόπων προσέγγισης και ερμηνείας διαφορετικών λογοτεχνιών ειδών και βιβλίων, αναμφίβολα θα συνεισφέρουν προς τον τομέα της ενημέρωσης των εκπαιδευτικών. Στο παρόν τεύχος θα διαπιστώσετε μια πολυφωνία άρθρων από έγκριτους πανεπιστημιακούς που τα επιστημονικά τους ενδιαφέροντα εστιάζουν κυρίως στην παιδική λογοτεχνία, έμπειρους εκπαιδευτικούς, μεταπτυχιακούς με μάστερ στη διδακτική της λογοτεχνίας, καθώς και υποψήφιους διδάκτορες. Τα οκτώ κείμενά τους², που φιλοξενούνται στο παρόν τεύχος, αποτελούν ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις και προτάσεις. Στο τεύχος του Δεκεμβρίου φιλοξενούνται επίσης εκτός αφιερώματος και δυο άλλα άρθρα, μια τακτική που ακολουθεί το περιοδικό, όπως γνωρίζουν οι οι αναγνώστες και αναγνώστριές μας.

Συγκεκριμένα η Καθηγήτρια του Α.Π.Θ., Μένη Κανατσούλη, καταθέτει το άρθρο με τίτλο «Διδάσκοντας Ιστορία μέσα από Graphic Novel: Από το *Στα Μυστικά του Βάλτου* της Π. Δέλτα στο *Στα Μυστικά του Βάλτου* της Πηνελόπης Δέλτα των Π. Πανταζή και Γ. Ράγκου». Η υπογράφουσα το κείμενο, επιλέγει ένα κλασικό έργο για να δείξει τις νέες δυνατότητες προσέγγισής του συνδυαστικά με το αντικείμενο της ιστορίας, με νέα μορφή. Η διεπιστημονικότητα εξ άλλου είναι ένα χαρακτηριστικό της λογοτεχνίας. Στο άρθρο αυτό η Κανατσούλη δεν επιδιώκει να αναδείξει τον γνωστό διάλογο που υπάρχει ανάμεσα στην ιστορία και τη λογοτεχνία, αλλά μια πρωτότυπη συνομιλία με το αρχικό/πρωτότυπο κείμενο της Δέλτα. Το εγχείρημα εδράζει στο συνδυασμό της διδακτικής της ιστορίας, της εικονογραφικής και λογοτεχνικής αφήγησης και στην άποψη ότι η σύγχρονη έρευνα ευνοεί τέτοιου είδους ερμηνευτικές εκδοχές. Η Κανατσούλη εκφράζει παράλληλα τον προβληματισμό της για το εάν η νέα μορφή (Graphic Novel) αυτού του έργου σταθμό στην ελληνική λογοτεχνία, λειτουργεί ανταγωνιστικά απέναντί του. Επαναφέρει εν τέλει το θέμα των διασκευών των κλασσικών κειμένων σε άλλης μορφής κείμενα. Η συνεξέταση στηρίζεται στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του είδους.

Με το ζήτημα της διδασκαλίας σύγχρονων ιστορικών γεγονότων που έστεκαν αίολα για χρόνια ασχολείται ο συνάδελφος Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Κώστας Μάγος. Το κείμενό του με τίτλο «Η συμβολή της παιδικής λογοτεχνίας στην διδασκαλία του Ολοκαυτώματος: Η περίπτωση της *Ερिका*». Με το κείμενό του θέτει μια σειρά από ερωτήματα για την αναγκαιότητα της διδασκαλίας του Ολοκαυτώματος και προχωρεί σε μια σύντομη και ενδιαφέρουσα παρουσίαση μιας παρέμβασης διδασκαλίας σε μαθητές δημοτικού σχολείου.

Η Μεταξούλα Μανικάρου, μεταδιδακτορική φοιτήτρια του Π.Τ.Π.Ε. του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και μέλος ΕΔΙΠ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, στο άρθρο της «Η εφαρμογή του θεωρητικού μοντέλου του Κριτικού Γραμματισμού στη λογοτεχνική ανάγνωση του αφηγηματικού κειμένου», στρέφει το ενδιαφέρον της στους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές μπορεί να γίνουν ενεργοί κριτές της κοινωνικής πραγματικότητας. Δίνει έμφαση στην άποψη ότι τα κείμενα είναι υπό διαρκή διαπραγμάτευση λόγω των κοινωνικών, πολιτικών και άλλων συνθηκών. Επιχειρεί και εφαρμόζει το μοντέλο του «Κριτικού Γραμματισμού» στο απόσπασμα «Μανιτάρια στην πόλη» του Ίταλο Καλβίνο, από τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου.

Η Τασούλα Τσιλιμένη, Καθηγήτρια στο Π.Τ.Π.Ε. με το άρθρο της «Καλλιεργώντας την κριτική σκέψη σε αναγνώστες πρωτοσχολικής και προσχολικής ηλικίας με εικονογραφημένα παιδικά βιβλία», επιχειρεί να αναδείξει τις αλλαγές που επέφεραν οι νέες παγκόσμιες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες στην παρουσίαση της ηθικής των ηρώων στην παιδική λογοτεχνία. Συγκεκριμένα επιλέγει να αναφερθεί σε εικονογραφημένα παιδικά βιβλία στα οποία σκιαγραφείται η παραβατικότητα ως αποτέλεσμα αναγκών. Με τον σχολιασμό συγκεκριμένων βιβλίων προχωρεί σε μια διδακτική πρόταση των βιβλίων αυτών, αναδεικνύοντας την ανάπτυξη του κριτικού γραμματισμού μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα.

Η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Μαρίνα Ροδοσθένους-Μπαλάφα, αναπτύσσει το θέμα «Πολιτισμικός Γραμματισμός μέσα από τον Διάλογο και την Επιχειρηματολογία στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση: Ένα παράδειγμα διδακτικής πράξης» και παρουσιάζει τον τρόπο που προτείνει το ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα Dialogue and Argumentation for Cultural Literacy Learning in Schools (DIALLS) Πολιτισμικός Γραμματισμός στο Σχολείο, μέσα από τον Διάλογο και την Επιχειρηματολογία, για την καλλιέργεια του Πολιτισμικού Γραμματισμού. Σχολιάζει την αναθεώρηση του όρου Πολιτισμικός Γραμματισμός, όπως σηματοδοτείται στο προαναφερθέν ερευνητικό πρόγραμμα. Επιλέγει να αξιοποιήσει ταινίες μικρού μήκους και εικονοβιβλία με θεματολογία όπως η συνύπαρξη, η κοινωνική ευθύνη, η ευρωπαϊκή ταυτότητα και στάσεις όπως η ανοχή, η ενσυναίσθηση κ.λπ., και προχωρεί στην ανάδειξη της μεθοδολογία του Διαλόγου και της Επιχειρηματολογίας μέσα στην τάξη. Παρουσιάζει ενδεικτικά ένα πλαίσιο διδακτικής προσέγγισης ενός εικονοβιβλίου, ώστε να αναδειχθεί η καλλιέργεια της δεξιότητας του πολιτισμικού γραμματισμού.

Τα τελευταία χρόνια η θεματολογία της παιδικής λογοτεχνίας εστίασε σε ζητήματα επίκαιρα όπως το προσφυγικό. Στο άρθρο με τίτλο «Ερωτήματα για την παιδική προσφυγική λογοτεχνία», η Επίκουρος Καθηγήτρια του Π.Τ.Π.Ε. του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Ευγενία Σηφάκη, επιλέγει να ασχοληθεί με κείμενα της πρόσφατης παραγωγής, τα οποία έχουν στόχο να ευαισθητοποιήσουν το αναγνωστικό κοινό για τα ασυνόδευτά προσφυγόπουλα που έφτασαν Ελλάδα. Στο κείμενο της διερευνά τρόπους με τους οποίους μετασηματίζεται η πραγματικότητα του προσφυγικού προβλήματος σε λογοτεχνία. Πιο συγκεκριμένα ασχολείται με τη σχέση μεταξύ αισθητικής και ιδεολογίας και αναζητά εάν τα κείμενα που μελετά όχι μόνο είναι κατάλληλα για να εξοικειώσουν τους αναγνώστες με το προσφυγικό πρόβλημα, αλλά και εάν διαθέτουν τα στοιχεία που μπορούν να τους εκπαιδεύσουν ως αναγνώστες λογοτεχνίας. Απαντά σε ερωτήματα όπως εάν τα κείμενα αυτά στοχεύουν στο να προσφέρουν παράλληλα και πληροφόρηση για τους διαφορετικούς πολιτισμούς από τους οποίους προέρχονται τα παιδιά πρόσφυγες.

Ο Φιλολόγος με Μ. Ed. στη Διδακτική της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας στο Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Χρήστος Χαρακόπουλος, επιλέγει να αναδείξει την εφαρμογή της θεωρίας της Rosenblatt σε κείμενα που αφορούν αναγνώστες της Β/θμιας εκπαίδευσης και γενικότερα διδακτικές εφαρμογές στην τάξη. Στο άρθρο με τίτλο «Μία διδακτική προσέγγιση του διηγήματος *Τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρὸς μου* του Γ. Μ. Βιζυηνού βασισμένη στη “συναλλακτική” αναγνωστική θεωρία της L. M. Rosenblatt», επιχειρεί να αναδείξει την αμφίδρομη διαδικασία συνάντησης του κειμένου και του αναγνώστη. Επικεντρώνει στη σύζευξη της εμπειρίας του κειμένου με τις εμπειρίες που διαθέτει ο αναγνώστης. Συγκεκριμένα προχωρεί στην παρουσίαση μίας διδακτικής προσέγγισης του γνωστού διηγήματος του Βιζυηνού, η οποία βασίζεται στην αξιοποίηση της εν λόγω θεωρίας. Στο κείμενό του παρουσιάζει τον βασικό κορμό της θεωρίας της Rosenblatt, ώστε να επαναπροσδιοριστεί η διδακτική προσέγγισή του στο σχολείο.

Στο άρθρο «Γιατί πολυτροπική προσέγγιση στη διδακτική της Λογοτεχνίας;» η Φιλολόγος και Υποψήφια Διδάκτορας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Κατερίνα Παπασωτηρίου, τονίζει την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας, λόγω κοινωνικών, πολιτισμικών και τεχνολογικών εξελίξεων, με στόχο πάντα την καλλιέργεια αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων στους μαθητές. Στηριζόμενη στις αρχές της Πολυτροπικότητας και των Πολυγραμματισμών, επιχειρεί μια διδακτική προσέγγιση και εκθέτει τα αποτελέσματά της στην επίδοση και την προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών.

Τα δυο άρθρα που ακολουθούν τα υπογράφουν υποψήφιες διδάκτορες του Α.Π.Θ. και του Πανεπιστημίου του Αιγαίου. Η κ. Νικολέττα Κόρκα (ΑΠΘ), υπογράφει το άρθρο “Μεταφραστικές παρεμβάσεις και τροποποιήσεις στο διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη *Σταχομαζώχτρα* κατά τη μεταφορά του στη Νεοελληνική για παιδιά και νέους”. Το άρθρο μέσα από μια συγκριτική μελέτη αναφέρεται στους προβληματισμούς για τη διαδικασία της μετάφρασης και σε ζητήματα σχετικά με τη λογοτεχνία και τη μετάφρασή της. Στόχος του άρθρου είναι η διερεύνηση διαφοροποιήσεων και προσαρμογών ενός λογοτεχνικού έργου κατά τη μεταφορά του από τη γλώσσα του 19^{ου} αιώνα, στα νέα ελληνικά για ανήλικους αναγνώστες. Η εξέταση των ενδογλωσσικών προσαρμογών του έργου του Παπαδιαμάντη στη νεοελληνική για παιδιά και νέους, θέτει στο επίκεντρο ζητήματα ενδογλωσσικής μετάφρασης στην παιδική λογοτεχνία.

Η Μίκα Ντάκα, υπ. διδάκτορας στο Παν. Αιγαίου, με το άρθρο της «Η ποιητική των παραμυθιών: Το παράδειγμα του βιβλίου *Μαραλά, η Μάνα των Παραμυθιών* της Χριστίνας Φραγκεσκάκη», επιδιώκει να ανιχνεύσει τις ποιητικές ορίζουσες του βιβλίου *Μαραλά, η Μάνα των Παραμυθιών*, της Χριστίνας Φραγκεσκάκη, μέσα από τις οποίες διαφαίνονται τα θεμελιώδη ζητήματα της πορείας του ανθρώπου στον κόσμο: η ζωή, ο θάνατος, η σχέση με τη φύση και τον Άλλο. Αξιοποιεί αρχές από τη σύγχρονη οικολογική σκέψη, και τη θεωρία της λογοτεχνίας, επιχειρεί μια ανάγνωση του βιβλίου και ανατρέχοντας στην αρχαία ελληνική φιλοσοφική σκέψη, εντοπίζει σημαίνουσες διακειμενικές απηχήσεις.

Ευχαριστώ θερμά τις υπογράφουσες και υπογράφοντες τα άρθρα.

ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

ΚΑΙ

ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΤΟ 2020.

Για την Συντακτική Επιτροπή

Τασούλα Τσιλιμένη

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

¹Τα οκτώ άρθρα έχουν συμπεριληφθεί στα πρακτικά της ημερίδας: Τσιλιμένη Τ.(επιμ.) με τίτλο “Διδακτική της λογοτεχνίας”, Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού: Κατεύθυνση Λογοτεχνίας και Παιδικού Βιβλίου, Βόλος 2019.

²Τα οκτώ άρθρα είναι οι εισηγήσεις της ημερίδας που πραγματοποιήθηκε στο Βόλο με θέμα *Διδακτική της Λογοτεχνίας*, σε συνεργασία με το Παν. Λευκωσίας το 2019.